

POWIAT
STALOWOWOLSKI

Prawo karne wykonawcze w aspekcie najczęściej pojawiających się problemów w praktyce funkcjonowania punktu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego

Poradnik opracowany przez Fundację „Masz prawo” z siedzibą w Tarnobrzegu jako zadanie publiczne zlecone i sfinansowane ze środków otrzymanych od Powiatu Stalowowolskiego w ramach edukacji prawnej, o której mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. 2015 poz. 1255 z późniejszymi zmianami), w związku z realizacją zadania prowadzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w Powiecie Stalowowolskim w 2022 roku.

TARNOBRZEG 2022

Wstęp

Tematyka prawa karnego wykonawczego jest jedną z częściej występujących w ramach udzielanych porad prawnych jak i obywatelskich, jeśli chodzi o prawo karne. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, iż beneficjenci często zgłaszają się do punktów już na etapie prawomocnego wyroku karnego, od którego nie przysługują środki odwoławcze. Dlatego na tym etapie najbardziej odpowiednią formą pomocy jest próba odnalezienia rozwiązania dla nich najbardziej korzystnego, które powoli im np. wykonywać karę pozbawienia wolności w formie dozoru elektronicznego. Niejednokrotnie skazany jest jedynym żywicielem rodziny bądź sprawuje opiekę nad obłożnie chorym członkiem rodziny, dlatego pobyt w zakładzie karnym mógłby spowodować nieodwracalne negatywne skutki, tak dla samego skazanego, jak i jego rodziny.

Niniejszy poradnik ma na celu przybliżenie przepisów prawnych, przesłanek które należy spełnić aby móc starać o skorzystanie z danej instytucji prawa karnego wykonawczego. Z uwagi na obszerność regulacji związanych z tą tematyką oraz wielością świadczeń, poradnik będzie opracowaniem skupiającym się na tych, które występują najczęściej w ramach udzielanych porad prawnych jak i obywatelskich.

ODROCZENIE WYKONANIA KARY

- **OBLIGATORYJNE**

W przypadku orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności, sąd **odroczy** jej wykonanie jeśli skazany cierpi na chorobę psychiczną bądź inną ciężką chorobę. Takie odroczenie trwa **do czasu ustania przeszkody**. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan, w którym umieszczenie skazanego w zakładzie karnym może zagrażać jego życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo, może być nią również choroba psychiczna.

Sąd w postępowaniu dopuszcza dowód z opinii biegłego lekarza danej specjalności. W oparciu o dowód z opinii biegłego oraz inne zgromadzony materiał dowodowy sąd rozstrzyga o zasadności wniosku.

Przepisy dotyczące odroczenia obligatoryjnego nie przewidują żadnej granicy czasowej odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności z powodu ciężkiej choroby. Jest nią ustanie przeszkody, które należy utożsamiać nie z wyzdrowieniem (ustaniem choroby), ale ze złagodzeniem ostrości jej objawów i przebiegu do stanu, który nie uzasadnia już uznawania tej choroby za ciężką. Odraczając wykonanie kary na tej podstawie, sąd wskazuje termin, do którego to odroczenie następuje. Jeżeli po upływie okresu odroczenia orzeczonego przez sąd kolejne orzeczenie lekarskie nadal będzie stwierdzało istnienie u skazanego ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonanie kary, nastąpi odroczenie jej wykonania na dalszy, określony czas lub zawieszenie postępowania wykonawczego.

- **FAKULTATYWNE**

W przypadku orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności, sąd **może odroczyć** jej wykonanie na okres **do roku**, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka.

Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednak łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w wyżej wymienionym zakresie.

Składając wniosek o odroczenie wykonania kary skazany musi wykazać, że natychmiastowe wykonanie kary będzie miało dla niego lub jego rodziny bardzo negatywne skutki. Najczęściej skazani wskazują, iż umieszczenie w zakładzie karnym spowoduje pozostawienie rodziny bez środków do życia, powołują się na konieczność stałej opieki nad chorym członkiem rodziny.

Jak podkreśla się w orzecznictwie przedmiotem rozważań sądu rozpoznającego wniosek o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności powinno być bowiem nie tylko istnienie tych przesłanek, ale też takie okoliczności, jak: rzeczywista niezbędność pozostawiania skazanego na wolności dla zrealizowania wskazanych we wniosku celów, realność wykorzystywania przez skazanego odroczenia w celu, jaki deklaruje we wniosku, dotychczasowe zachowanie się skazanego w aspekcie oceny, czy na wolności będzie przestrzegał porządku prawnego, a także możliwość zrealizowania celów, jakim ma służyć odroczenie wykonania kary, w inny sposób, bez bezpośredniego udziału skazanego w ich realizacji, bądź poprzez krótkoterminowe zezwolenie na opuszczenie zakładu karnego.

Należy pamiętać, iż wniosek o odroczenie wykonania kary **NIE WSTRZYMUJE** odbycia kary pozbawienia wolności. Oznacza to, że osoba skazana może być doprowadzona do zakładu karnego. Zasadne jest wtedy złożenie wraz z wnioskiem o odroczenie wykonania kary **wniosku o wstrzymanie wykonanie kary**.

O odroczeniu wykonywania kary pozbawienia wolności orzeka ten **sąd, który wydał wyrok orzekający tą karę w I instancji** – a więc sąd rejonowy albo sąd okręgowy. Opłata od wniosku wynosi **80 zł**.

WYKONYWANIE KARY POZBAWIENIA WOLNOSCI W SYSTEMIE DOZORU ELEKTRONICZNEGO

Alternatywą do odbywania kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym jest możliwość jej odbycia w miejscu zamieszkania skazanego. W tym celu należy wystąpić do sądu o udzielenie zgody na taką formę odbywania kary pozbawienia wolności.

Sąd może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki:

- wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 Kodeksu karnego;
- jest to wystarczające do osiągnięcia celów kary;
- skazany posiada określone miejsce stałego pobytu;
- osoby pełnoletnie zamieszkujące wspólnie ze skazanym wyraziły zgodę na odbywanie kary w miejscu zamieszkania
- odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie warunki techniczne

Skazanemu, który **nie rozpoczął** wykonywania kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym.

Skazanemu, który **rozpoczął** już odbywanie kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie w systemie dozoru elektronicznego pozostałej części kary,

jeżeli za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego.

Odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru nie oznacza, iż stale musimy przebywać w jednym miejscu. Sąd wydając zgodę na taką formę odbywania kary pozbawienia wolności wskazuje godziny w których może opuszczać miejsce zamieszkania, np. w celu wykonywania pracy, robienie zakupów. Skazany nadzorowany jest przez kuratora sądowego, a na jego rękę lub nogę osoby odbywającej karę zakładany jest nadajnik, a w miejscu odbywania kary postawione jest specjalne urządzenie monitorujące, czyli odbiornik.

Wniosek należy złożyć do Sądu Penitencjarnego (oddział Sądu Okręgowego), w którego okręgu **znajduje się miejsce stałego pobytu skazanego**. Złożenie wniosku nie wymaga uiszczenie opłaty.

Złożenie wniosku o dozór elektroniczny **nie wstrzymuje wykonania kary** jednakże można wraz z tym wnioskiem złożyć do Sądu wnioski o wstrzymanie wykonania kary pozbawienia wolności do czasu rozpatrzenia wniosku o dozór.

W sprawach o udzielenie skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego sąd penitencjarny orzeka na wniosek skazanego lub na wniosek jego obrońcy, prokuratora, sądowego kuratora zawodowego lub dyrektora zakładu karnego.

WARUNKOWE PRZEDTERMINOWE ZWOLNIENIE Z ODBYCIA RESZTY KARY

Skazanego na karę pozbawienia wolności sąd może warunkowo zwolnić z odbycia reszty kary wówczas, gdy jego postawa, właściwości i warunki osobiste, okoliczności popełnienia przestępstwa oraz zachowanie po jego popełnieniu i w czasie odbywania

kary uzasadniają przekonanie, że skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa.

Skazanego można warunkowo zwolnić po odbyciu **co najmniej połowy kary**.

Skazani określani w art 64 §1 kk (recydywiści) mogą ubiegać się o zwolnienie po odbyciu **dwóch trzecich kary**, skazani określani w art. 64 § 2 kk (wielokrotni recydywiści) mogą ubiegać się o zwolnienie po odbyciu **trzech czwartych kary**.

Skazanego na karę 25 lat pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu **15 lat kary**, natomiast skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności po odbyciu **25 lat kary**.

Wniosek należy złożyć do sądu penitencjarnego (wydziału Sądu Okręgowego), w którego okręgu osadzony przebywa.

SKRÓCENIE OKRESU ZAKAZU PROWADZENIE POJAZDÓW

Polski ustawodawca wprowadził możliwość skrócenia zakazu prowadzenia pojazdów orzeczonego prawomocnym wyrokiem Sądu. Warunkiem ubiegania się o skrócenie tego zakazu jest:

- Upływ co najmniej połowy okresu na jaki orzeczono zakaz, lecz nie mniej niż 1 rok.
- Pozytywna prognoza kryminologiczna co do tego, że prowadzenie przez skazanego pojazdu w przyszłości nie zagraża bezpieczeństwu w komunikacji. Sąd ocenia postawę, właściwości i warunki osobiste skazanego oraz jego zachowanie podczas trwania zakazu prowadzenia pojazdów.

Sprawca wobec którego orzeczono **dożywotni zakaz prowadzenia pojazdów** ma również możliwość skrócenia obowiązywania zakazu. O uznanie zakazu za wykonany może się jednak ubiegać najwcześniej po **15 latach trwania zakazu**. W tym przypadku

Sąd bada czy skazany przestrzegał porządku prawnego, czy nie zachodzi obawa ponownego popełnienia przez niego przestępstwa podobnego do tego, za które został on zastosowany.

ROZŁOŻENIE KARY GRZYWNY NA RATY

W przypadku orzeczenia wobec skazanego kary grzywny istnieje możliwość rozłożenia jej na raty. Następuje to w przypadku jeżeli natychmiastowe wykonanie grzywny pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. Sąd może rozłożyć grzywnę na raty na czas nieprzekraczający **1 roku**, licząc od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym zakresie.

W wypadkach zasługujących na szczególne uwzględnienie, a zwłaszcza wówczas, gdy wysokość grzywny jest znaczna, można rozłożyć grzywnę na raty na okres **do 3 lat**.